

Budai Ádám

Az Egyesült Államok katonai jelenléte az indiai–csendes-óceáni térségben Donald Trump elnöksége alatt

Donald Trump elnökjelölti kampányidőszaka alatt tett kijelentéseiből arra lehetett következtetni, hogy az Egyesült Államok a korábbinál kisebb mértékben fogja a „világ csendőre” szerepet játszani, miközben az amerikai nacionalizmus és unilateralizmus nagyobb hangsúlyt kap. Az elmúlt két év sokszor váratlan és irracionálisnak tűnő külpolitikai lépései sok partnerországban ébresztettek kétséget Washington elkötelezettségét illetően. Ez amerikai szempontból különösen veszélyes lehet az indiai–csendes-óceáni térségben, ahol Kína növekvő befolyása egyértelmű stratégiai kihívás. Ennek megválaszolására az Egyesült Államok stabil és tartós katonai jelenléte, valamint partnerkapcsolatai elsődleges fontosságúak – kérdés, hogy Donald Trump és adminisztrációja is ezt tartja-e szem előtt.

Kulcsszavak: Egyesült Államok, indiai–csendes-óceáni térség, stratégia, biztonságpolitika, Trump

Budai Ádám: The U.S. Military Presence in the Indo–Pacific Region during Donald Trump’s Presidency

The speeches of Donald Trump during his presidential campaign foreshadowed that the U.S. would play a lesser role as ‘global policeman’, while greater emphasis would be put on American nationalism and unilateralism. In the past two years, the many times unexpected and seemingly irrational foreign policy decisions have raised doubts in many partner countries about Washington’s commitment. From a U.S. perspective, this could be particularly dangerous in the Indo–Pacific region, where China’s growing influence is a direct strategic challenge. To address it, the U.S. must rely on its stable and enduring military presence, as well as on its partnerships. But the question still remains: Do Donald Trump and his administration have this approach as well?

Keywords: United States, Indo–Pacific, strategy, security policy, Trump

Az Egyesült Államok stratégiája az indiai–csendes-óceáni térségben

A Barack Obama elnöksége alatt elfogadott két stratégiai dokumentum, a 2014-es Négyéves Védelmi Felülvizsgálat¹ és a 2015-ös Nemzeti Biztonsági Stratégia² óta jelentős változások történtek az ázsiai térségben. Ezek közül a legjelentősebb Kína egyre növekvő gazdasá-

¹ Quadrennial Defense Review 2014, [online], 2014. Forrás: archive.defense.gov [2019. 01. 12.].

² National Security Strategy 2015, [online], 2015. 02. 01. Forrás: obamawhitehouse.archives.gov [2019. 01. 13.].

gi és katonai potenciálja, amely határozottabb és sokszor konfrontatívabb külpolitikában öltött testet. Erre válaszul a térség számos országa – Kína ellensúlyozására – az Egyesült Államokhoz fordult kapcsolataik erősítése céljából. Nem szabad elfeledkeznünk a Koreai-félszigetről sem, ahol az elmúlt egy évben korábban nem látott szintű, azonban konkrét eredményt nem hozó amerikai–észak-koreai elnöki csúcstalálkozóknak lehettünk tanúi.

A Trump-adminisztráció által kiadott 2017-es Nemzeti Biztonsági Stratégia³ (NBS) betekintést enged az amerikai kormányzat indiai–csendes-óceáni térségre vonatkozó stratégiájába is, amelynek két alappillérét a szövetségesekkel és partnerekkel folytatott együttműködés fokozása, valamint az Egyesült Államok jelenlétének erősítése jelenti politikai, gazdasági és katonai-biztonsági területen egyaránt.

Az indiai–csendes-óceáni térség kiemelkedő stratégiai jelentőségét támasztja alá, hogy a stratégia regionális vonatkozásainak taglalásakor a térség, Európát és a Közel-Keletet is megelőzve, első helyen szerepel. A korábbihoz képest jelentős hangnemműváltozást figyelhetünk meg Kína kapcsán. A keményebb retorika elmozdul az együttműködő, felelős partner képétől, és Kínát – Oroszországgal egyetemben – először írja le olyan hatalomként, amely az Egyesült Államok hatalma, befolyása és érdekei tekintetében vetélytársként viselkedik.⁴ Emellett kiemeli, hogy az ország növekvő katonai dominanciája fenyegeti a térségbeli országok szuverenitását és aláássa a regionális stabilitást.⁵ Mindezeket figyelembe véve nem meglepő, hogy a stratégia térségbeli célkitűzéseinek nagy része Kína további stratégiai térnyerését hivatott megakadályozni.

Az észak-koreai fegyverkezési program kapcsán a dokumentum globális fenyegetésről és az azt kezelendő globális együttműködés fontosságáról ír, kiemelve az Egyesült Államok és az Észak-Koreával szomszédos országok közötti biztonsági kapcsolatok erősítésének jelentőségét. Dél-Korea, Japán, Ausztrália, Új-Zéland és India kulcsfontosságú partnerként jelennek meg, míg a Fülöp-szigetek és Thaiföld fontos szövetségesként. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (*Association of Southeast Asian Nations* – ASEAN) és az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (*Asia-Pacific Economic Cooperation* – APEC) a regionális architektúra központi elemeiként szerepelnek.

A stratégiai három fő területen határozza meg a térséggel kapcsolatos amerikai célkitűzéseket: politikai, gazdasági és katonai-biztonsági téren. Az első két dimenzióban kiemelkedik a partnerekkel és szövetségesekkel folytatott kétoldalú, illetve a regionális együttműködés fontossága, amelyek alapja „a szuverenitás tiszteletben tartása, a fair és kölcsönös kedvező alapokon nyugvó kereskedelem, valamint a jog uralma”.⁶ A katonai-biztonsági területen a stratégia első helyen említi az előretolt jelenlét fenntartását, amely „elrettent, és ha szükséges, vereséget már bármely ellenfélre”.⁷ A katonai kapcsolatok erősítése és egy partnereken és szövetségeseken alapuló erős védelmi háló kialakítása is prioritásként kezelt célkitűzés. Ennek kapcsán az észak-koreai fegyverkezési program miatt Japán és Dél-Korea

³ National Security Strategy 2017, [online], 2017. 12. 18. Forrás: whitehouse.gov [2019. 01. 12.]. Értékelését lásd: CSIKI VARGA Tamás: A Trump-stratégia nyomában – 2017-es amerikai Nemzeti Biztonsági Stratégia értékelése, [online], *Nemzet és Biztonság*, 11. évf., 2018/2, 103–124.

⁴ National Security Strategy 2017, 2.

⁵ Uo., 46.

⁶ Uo., 47.

⁷ Uo.

kiemelt figyelmet kap. Érdeemes még megemlíteni Tajvan kapcsán az Egyesült Államokkal kötött védelmi együttműködésben foglaltak megerősítését, illetve az Indiával folytatott stratégiai együttműködés erősítését is. Mindezek mellett az Egyesült Államok törekszik a régió más országaival folytatott kapcsolatainak élénkítésére és erősítésére is.

A 2018-as Nemzeti Védelmi Stratégia (NVS) összhangban áll az NBS irányvonalával.⁸ Kína kapcsán azonban az NBS retorikájánál is keményebben és konkrétabban fogalmaz: „Kína olyan stratégiai vetélytárs, amely ragadozó jellegű gazdasági eszközökkel igyekszik akarát rákényszeríteni szomszédjaira, miközben militarizálja a Dél-kínai-tenger térségét.”⁹ Kiemeli, hogy az NVS legmesszebb mutató célkitűzése, hogy a két ország közötti katonai kapcsolatot a transzparencia és az agresszió elkerülésének útjára terelje.¹⁰ A csendes-óceáni térség Európa és a Közel-Kelet előtt itt is kulcsfontosságúként jelenik meg, ahol a haderő elsődleges feladatai az agresszió elrettentése, az Egyesült Államoknak kedvező regionális hatalmi egyensúly fenntartása, valamint a közös terekhez (*global commons*) való szabad hozzáférés biztosítása a szövetséges és partnerkapcsolatokon keresztül (elsősorban a szabad hajózás fenntartása a térség tengeri kereskedelmi útvonalain).

A Védelmi Minisztérium által 2015-ben kiadott Ázsiai Csendes-óceáni Tengeri Biztonsági Stratégia (*Asia-Pacific Maritime Security Strategy – APMSC*) katonai szempontból vizsgálja a régió tengeri biztonságának kihívásait és az arra adandó válaszokat.¹¹ A Kínával kapcsolatos hangnemben figyelhetjük meg a legszembetűnőbb különbséget, amely, igazodva az akkor még hatályos 2015-ös NBS-hez, sokkal inkább együttműködő kapcsolatot feltételezett a két ország között. Meglepő módon viszont, bár az APMSC-t a fent ismertetett két dokumentum előtt néhány évvel adták ki, akkor megfogalmazott konkrét lépései összhangban voltak a 2018-as NBS és NVS iránymutatásaival. Az APMSC az Egyesült Államok hadereje számára négy célkitűzést fogalmazott meg.

Az első a katonai kapacitások erősítése az erőketítő képességek növelése, a konfliktusok és a kényszerítés alkalmazásának elrettentése és az azokra megfelelő időben történő reagálás érdekében.¹² Ez magában foglalja a legmodernebb hadihajók térségbe küldését, beleértve repülőgép-hordozókat, kétélű rohamhajókat, Aegis-képességgel ellátott rombolókat és lopakodó rombolókat, de célkitűzés a légi és tengeralatti képességek erősítése is. A dokumentum 2020-ra 30%-kal növelné a Csendes-óceáni Flottához rendelt hajók számát, és 60%-kal az egyéb légi és vízi eszközök számát. Az előretolt jelenlét sarokköve Japán, de erősítené az amerikai erőket Ausztráliában, a Fülöp-szigeteken, Hawaii-on és Guamon is. A kiképzések volumenének, valamint a gyakorlatok és műveletek számának fokozása is célkitűzése volt a Védelmi Minisztériumnak, amelyeket szövetséges és partnerországokkal szoros együttműködésben hajtanak végre. Ezekbe a tevékenységekbe más országokat is igyekeznek bevonni.

Az APMSC-ben megfogalmazott második célkitűzés az együttműködés fokozása a térségbeli szövetségesekkel és partnerországokkal a regionális kihívások kezeléséhez

⁸ National Defense Strategy 2018, [online], 2018. Forrás: defense.gov [2019. 01. 17.].

⁹ Uo., 1.

¹⁰ Uo., 4.

¹¹ Asia-Pacific Maritime Security Strategy, [online], 2015. 08. 14. Forrás: dod.defense.gov [2019. 01. 19.].

¹² Uo., 24.

szükséges katonai kapacitások kiépítésére.¹³ Ez egyes katonai képességek biztosításán túl magában foglalja a szükséges infrastruktúra és logisztikai támogatás kiépítését, az intézmények megerősítését, valamint a különböző nemzeti haditengerészetek gyakorlati készségei fejlődésének elősegítését a partnerországoknál. Az amerikai Védelmi Minisztérium különös hangsúlyt fektet egy olyan közös tengerészeti működési környezet kialakítására, amely megkönnyíti a tengeri kihívások időben és hatékony módon történő regionális kezelését. Itt Japán mint régi szövetséges, illetve India mint új stratégiai partner jelennek meg kiemelt súllyal.

A harmadik elem a katonai diplomácia fokozottabb használata a nagyobb átláthatóság elérésére, a közös hajózási szabályok megerősítésére, valamint a konfliktusok és félreértések kockázatának mérséklésére.¹⁴ Ez két pilléren alapszik: a Kínával való kétoldalú együttműködésen, valamint a regionális kockázatcsökkentő intézkedéseken. Kína kapcsán érdemes újfent megjegyezni, hogy az Ázsiai Csendes-óceáni Tengeri Biztonsági Stratégiát 2015-ben adták ki, amikor még az ázsiai országgal kapcsolatban enyhe hangvételű NBS volt érvényben. A Kínával való kapcsolat komplexitását figyelembe véve az amerikai katonai stratégia célorientált, és két elemből tevődik össze: az egyik az együttműködés mélyítése azokon a területeken, amelyeken a felek kölcsönösen érdekeltek, a másik pedig a katonai versengés és feszültségek kezelése a regionális stabilitás fenntartása érdekében.

A stratégiában foglalt negyedik célkitűzés a regionális biztonsági intézmények megerősítése és egy hatékony, nyílt regionális biztonsági architektúra kialakulásának elősegítése. Ennek alapvető célja olyan fórumok létrehozása, amelyek a problémás ügyek megbeszélését, a gyakorlatias többoldalú biztonsági együttműködést és a bizalomépítést hivatottak elősegíteni a térségben. A kérdésben az ASEAN kitüntetett figyelmet kap, amelyet a Védelmi Minisztérium „egyre növekvő fontosságú partnernek” nevez.¹⁵

A térségre vonatkozó stratégiai dokumentumok mellett érdemes szót ejteni az amerikai haderő műveleti elképzeléseiről is. Ezek közül a legfontosabb az Air-Sea Battle (ASB) koncepció, amely célkitűzéseit tekintve a térség fejlettebb államai elleni esetleges katonai fellépés sikerességét hivatott javítani az amerikai haderőnemek közti hatékonyabb együttműködés révén.¹⁶ A koncepció az olyan úgynevezett hozzáférést gátló és területmegtagadó (*anti-access/area denial* – A2/AD) képességek ellensúlyozására szolgál, amelyek célja az amerikai katonai erőket elűzés és jelenlét korlátozása vízen, levegőben, a világűrben és a kibertérben egyaránt. A hozzáférést gátló képességek lehetővé teszik az amerikai erők hadszíntérre történő telepítésének lassítását, vagy arra kényszerítik őket, hogy az optimálisnál távolabbról hajtsák végre tevékenységüket. Itt érdemes figyelembe venni a hatalmas földrajzi távolságokat a térségben, hiszen egy, az Egyesült Államok nyugati partjáról indított hajónak akár két-három hétbe is beletelhet, mire eléri a Dél-kínai-tengert. A területmegtagadó képességek alkalmazására akkor kerül sor, mikor az ellenséges erők nem kívánnak vagy nem tudnak élni a hozzáférést gátló képességekkel. Ezek a harci tevékenységek az amerikai erők

¹³ Uo., 29.

¹⁴ Uo., 33.

¹⁵ Uo., 36.

¹⁶ Overview of the Air-Sea Battle Concept, [online], 2013. 06. 03. Forrás: navylive.dodlive.mil [2019. 01. 20.]. Lásd még: Kiss Roland: Air-Sea Battle – A globális közös terekhez való hozzáférés hadműveleti koncepciója, *Nemzet és Biztonság*, 8. évf., 2015/4, 56–69.

hadszíntéren belüli műveleteire hatnak. Az ilyen hatású képességek köre igen széles, magába foglalva a különböző újgenerációs ballisztikus, levegő-levegő, föld-levegő rakétákat, tengeralattjárókat, harci repülőgépeket, drónokat, de az olyan, alacsony költségű eszközöket is, mint egy tengeri akna vagy egy hackertámadás. Bár a koncepció általánosságban irányul az A2/AD képességek ellen, mivel az ilyen kifinomult képességekkel a térségben egyedül Kína rendelkezik számottevő mértékben, megállapítható, hogy az ASB gyakorlatban elsősorban az ázsiai ország műveleti képességeinek korlátozását célozza.

Az ASB kidolgozását követően további szakmai vita bontakozott ki, amely 2015-re a koncepció finomításához és átnevezéséhez vezetett. Bár az átdolgozott koncepció (*Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons – JAM-GC*) jelenleg nem érhető el nyilvánosan, a hozzáférhető információk alapján az ASB-n alapszik. Fontos különbség ugyanakkor, hogy célja nem elsősorban az A2/AD képességek ellen való fellépés, ahogy az az ASB esetében volt, hanem egy olyan összhaderőnemi, a szárazföldi, légi és haditengerészeti haderőnemeket is magában foglaló erő létrehozása, amely képes biztosítani a barátságos erők hozzáférést a globális közjavakhoz (légtér, tengerek és világűr) és az azokban történő manőverezést, az erőketitést, valamint az ellenfél megsemmisítését abban az esetben is, ha az A2/AD képességeket alkalmaz a szövetséges erőkkel szemben.¹⁷ A változás annak a ténynek az elismerése, hogy az A2/AD képességek fejlődése olyan gyors ütemet ért el, hogy semlegesítésük csak magas kockázat révén lehetséges.

Az Egyesült Államok partnerkapcsolatai a térségben

Ahogy az a 2017-es NBS kapcsán jeleztük, a stratégia két alappilléret a szövetségesekkel és partnerekkel való együttműködés fokozása, valamint az Egyesült Államok jelenlétének erősítése adja politikai, gazdasági és katonai-biztonsági területen. A következőkben a térségbeli legfontosabb országokkal folytatott együttműködést tekintjük át, elsődlegesen a katonai-biztonsági dimenzióra fókuszálva. Először az Egyesült Államok legstabilabb szövetségeseit, Japánt, Dél-Koreát és Ausztráliát vesszük górcső alá, de mivel az új Nemzeti Biztonsági Stratégia a partnerkapcsolatok szélesítését is célul tűzte ki, a Fülöp-szigetekkel felújított és az Indiával az elmúlt években elmélyített együttműködést is érintjük.

Japán

A Japánnal folytatott együttműködés már hosszú ideje az Egyesült Államok térségbeli stratégiájának sarokköve. Annak ellenére, hogy Donald Trump kampánya során élesen kritizálta a két ország közötti védelmi együttműködést, felvetve annak felmondását is,¹⁸ az Obama-korszakhoz hasonlóan a Trump-adminisztráció első éve alatt is erős maradt a kétoldalú kapcsolat, amit találkozási sorozata, valamint az Észak-Koreával szembeni ha-

¹⁷ Michael E. HUTCHENS et al.: Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons: A New Joint Operational Concept, *Joint Force Quarterly*, 84. évf., 2017/1, 1–6.

¹⁸ Jesse JOHNSON: Trump rips U.S. defense of Japan as one-sided, too expensive, [online], 2016. 08. 06. Forrás: japantimes.co.jp [2019. 01. 20.].

tározott fellépést illető egyetértés demonstrált.¹⁹ 2018-ban azonban feszültté vált a viszony a két ország között, amiben számos tényező játszott közre. A 2018-as szingapúri amerikai–észak-koreai csúcson meghatározott célkitűzések aggodalommal töltötték el a japán vezetést. Egyrészt Japán erősen kételkedik Észak-Korea őszinte elkötelezettségében a félsziget nukleáris fegyverektől való mentesítését illetően, továbbá tart attól, hogy az Észak-Korea és az Egyesült Államok közötti viszony enyhülése az amerikai–japán kapcsolatok marginalizálódásához vezethet.²⁰ A japán vezetés emellett nehezményezte az amerikai–dél-koreai hadgyakorlatok felfüggesztését is. Bizonytalansághoz vezet a két ország kapcsolatában Trump „Amerika az első” (*America First*) stratégiája, hiszen ha az Egyesült Államok csökkenti szerepét a regionális stabilitás fenntartásában, az kérdéseket vet fel a szövetség tartósságával kapcsolatban, amely arra ösztönözheti Japánt, hogy alternatív szövetségesek után nézzen. Ugyanekkor ezek a tények és az, hogy Donald Trump nagyobb hozzájárulást vár el a japán féltől biztonságának szavatolása érdekében, elősegítheti az Abe Sinzo japán miniszterelnök által támogatott függetlenebb, aktívabb japán védelempolitikát – amennyiben sikerül legyőznie a társadalom egyes csoportjainak ellenállását.

A két ország máig szoros kapcsolatát az 1951-ben aláírt, majd 1960-ban megújított Kölcsönös Együttműködési és Biztonsági Egyezmény (*Treaty of Mutual Cooperation and Security*) alapozta meg.²¹ Ez lehetővé tette, hogy az amerikai fegyveres erők katonai bázisokat létesíthessenek Japán területén, amiért cserébe az Egyesült Államok megvédi az ázsiai országot a külső támadásoktól.²² Jelenleg mintegy 55 ezer aktív állományú amerikai katona állomásozik az országban a közel 90 létesítmény kizárólagos használatának jogával.²³ Japán emellett stratégiai fontosságú bázisa az Egyesült Államok előretolt jelenlétének, a két ország erői által elért magas fokú interoperabilitásnak köszönhetően pedig Tokió komoly terhet tud levenni szövetségese válláról.

A második világháború után elfogadott új japán alkotmány 9. cikkelye rögzíti, hogy az ország fegyveres erőit kizárólag önvédelmi céllal alkalmazhatják, ami azt is lehetetlenné tette, hogy egy, az Egyesült Államok elleni esetleges támadás esetén szövetségese segítségére siethessen. A stratégiai környezetből fakadó kihívások, így elsősorban Kína erősödése és az észak-koreai atomprogram fejlődése Abe Sinzo kormányának 2012-es hivatalba lépése óta jelentős változásokat hozott a japán védelempolitikában, proaktívabb irányba mozdítva el azt; de a 9. cikkelyt érintetlenül hagyta.

Mindez kihatott az Egyesült Államokkal folytatott együttműködésére is, amelyet mindkét fél szorosabbra kívánt vonni. A 2015-ben elfogadott japán Védelempolitikai Irányelvek kiszélesítették a két ország közötti együttműködést, lehetővé téve a tengeri útvonalak közös megvédését és a japán erők részvételét az Egyesült Államok Kelet-Ázsián kívüli katonai műveleteiben is.²⁴ Emellett a 2011-es fukusimai katasztrófa tapasztalatai alapján javították a kétoldalú együttműködést olyan nem háborús események, például természeti katasztró-

¹⁹ Julie Hirschfeld DAVIS – Peter BAKER: In Welcoming Shinzo Abe, Trump Affirms U.S. Commitment to Defending Japan, [online], 2017. 02. 10. Forrás: nytimes.com [2019. 01. 19.].

²⁰ Emma CHANLETT-AVERY et al.: Japan-U.S. Relations: Issues for Congress, *Congressional Research Service Report*, 2018, 1.

²¹ Japan-U.S. Security Treaty, [online]. Forrás: mofa.go.jp [2019. 01. 11.].

²² The Constitution of Japan, [online]. Forrás: japan.kantei.go.jp [2019. 01. 11.].

²³ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdc.osd.mil [2019. 01. 15.].

²⁴ The Guidelines for Japan-U.S. Defense Cooperation, [online], 2015. 04. 27. Forrás: mod.go.jp [2019. 01. 11.].

fák esetében, ahol a katonai erők közös fellépésére van szükség. Bár az alkotmány 9. cikkelyének megfelelően az ország lemondott a kollektív védelem lehetőségéről, a dokumentum megteremtette e tiltás újraértelmezésének kereteit is. Így lehetővé vált Japán részvétele például olyan amerikai hajók megvédésében, amelyek Japán védelmét látják el és nemzetközi vizeken támadás éri őket; vagy az Egyesült Államokat és annak csendes-óceáni bázisait célzó ballisztikus rakéták elfogásában, továbbá külföldi erők részére logisztikai támogatás nyújtásában békefenntartó műveletek során.

A két ország 1986 óta rendszeres, két évente megrendezett hadgyakorlatokkal erősíti fegyveres erői együttműködését. A legutóbbi, eddigi legnagyobb volumenű gyakorlaton közel 47 ezer japán és 10 ezer amerikai katona vett részt a haditengerésztől, a légierőtől és a tengerészgyalogságtól.²⁵ A korábbi gyakorlatokhoz képest az elmúlt években újdonság volt, hogy a légi és tengeri műveletek mellett a kétéltű műveletekre fókuszáló gyakorlatokra is sor került.

Az Egyesült Államok évtizedek óta a japán védelmi beszerzések legfőbb forrása, és 2010–2017 között az országba érkezett haditechnikai eszközök 92%-a amerikai.²⁶ Ennek értéke éves szinten 314 millió dollár környékén mozgott, a nemrégiben beszerzett haditechnikai eszközök között pedig megtalálhatóak F-35-ös vadászrepülőgépek, Boeing légi utántöltő repülőgépek, E-2 Hawkeye felderítő repülő és kétéltű járművek is. A 2018-ra tervezett tíz legnagyobb költségű fegyverzetbeszerzési program közül ötöt amerikai vállalatokkal, míg egyet közös beszerzéssel indítottak.²⁷ További érdekesség, hogy Japán 2010 és 2017 között kizárólag NATO-szövetségesektől vásárolt haditechnikai eszközöket.²⁸

Tokió emellett jelentős összeget, mintegy évi 3,2 milliárd dollárt fizet az országban álmászó amerikai erők és bázisok után, valamint közel 20 milliárd dollárral járul hozzá a bázisok korszerűsítéséhez.²⁹ Dél-Koreával ellentétben az amerikai kormányzat Trump elnök beiktatása óta sem tett nyilvánosan említést az éves hozzájárulások összegének esetleges növeléséről.

Dél-Korea

Dél-Korea Japán mellett az Egyesült Államok kelet-ázsiai stratégiájának alappillére. A két ország vezetői 1953-ban írták alá a Kölcsönös Védelmi Egyezményt, és az ebben garantált amerikai védelem lehetővé tette az ország újjáépítését.³⁰ Az azóta eltelt idő alatt erős politikai, gazdasági és katonai-védelmi kapcsolat alakult ki közöttük, amelyek Barack Obama elnöksége alatt igen robusztussá váltak.

A két ország közötti viszonyt alapjaiban határozza meg az Észak-Koreával kapcsolatos fellépés. 2009 és 2016 között szoros koordinációt tartottak fent a kérdésben. A „stratégiai türelemnek” elkeresztelt megközelítés a széles körű multilaterális szankciókra és a katonai

²⁵ CTF-72 Participates in Keen Sword 2019, [online], 2018. 11. 06. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 10.].

²⁶ SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 10.].

²⁷ The Military Balance 2018, *International Institute for Strategic Studies*, 313.

²⁸ SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 12.].

²⁹ CHANLETT-AVERY et al.: *i. m.*, 22.

³⁰ Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of Korea, [online]. Forrás: avalon.law.yale.edu [2019. 01. 08.].

együttműködés erőteljes megnyilvánulásaira helyezte a hangsúlyt Phenjan magatartásának befolyásolására. Trump hivatalba lépése után elindította az Észak-Koreával kapcsolatos külpolitika felülvizsgálatát, és a korábbinál agresszívabb megközelítést alakított ki.³¹ A 2017 júniusában tartott Egyesült Államok–Dél-Korea-csúcson a két ország vezetője megerősítette a szoros koordináció és a közös fellépés szükségességét, kiemelve, hogy „maximális nyomásgyakorlást” kell alkalmazni Észak-Koreával szemben, ugyanakkor nyitva hagyva a párbeszéd lehetőségét „a megfelelő körülmények” megléte esetén.³² 2017-ben Phenjan sorozatos rakétatesztjeivel hívta fel magára a figyelmet, amit az Egyesült Államok és Észak-Korea vezetője közötti agresszív és személyeskedő hangvételű tweetcsata övezett.³³ 2018 elején azonban enyhülés következett be a két Korea közti kapcsolatokban, amikor északi kezdeményezésre vezetők találkoztak Dél-Koreában a félsziget kérdéseinek békés úton történő rendezése céljából.³⁴ 2018 júniusában Kim Dzsong Un meghívására megvalósult az első Egyesült Államok–Észak-Korea-csúcs is, amelynek tényét és a találkozó eredményét a dél-koreai vezetés üdvözölte. (Ezt 2019. február 28-án Vietnámban újabb, eredmény nélkül félbeszakadt találkozó követte.) Feszültséget okozott ugyanakkor, hogy Donald Trump előzetes figyelmeztetés nélkül, egyoldalúan mondta le az Egyesült Államok és Dél-Korea közötti hadgyakorlatokat, amelyeket Észak-Korea irányában provokációnak és egyben túl drágának nevezett.³⁵ Az Egyesült Államok és Észak-Korea között ugyanakkor ismét megnőtt a feszültség, amikor a találkozó után néhány hónappal Washington kevesellte a Phenjan által a nukleáris leszerelés kapcsán elért addigi eredményeket, és a kemény szankciók fenntartása mellett döntött.³⁶ A két Korea közti kapcsolat ezzel párhuzamosan egyre javult, amelyet a 2018 szeptemberében kiadott közös nyilatkozat is tanúsított.³⁷ Ez repedésekhez vezetett az Egyesült Államok és Dél-Korea szövetségében, mivel míg Washington a két Korea közti párbeszéd folytatását a nukleáris leszerelés terén elért eredményekhez köti, addig Szöul szerint a párbeszéd és a Phenjanhoz való engedékenyebb hozzáállás éppen a későbbi leszerelést segítené elő.

Míg a világ közvéleményének nagy része az észak-koreai helyzethez való hozzáállás alapján ítéli meg Dél-Korea és az Egyesült Államok viszonyát, nem szabad elfeledkeznünk a kétoldalú katonai együttműködés fontosabb területeiről sem. Az Egyesült Államok és Dél-Korea között 1953-ban megkötött Kölcsönös Védelmi Egyezmény óta Washington folyamatos katonai jelenlétet tart fenn az országban. Az ázsiai országot nemcsak a jelenleg ott állomásozó mintegy 25 ezer aktív állományú amerikai katona védi egy esetleges külső agressziótól, hanem az Egyesült Államok kiterjesztett nukleáris védőernyője is. 1978-tól kö-

³¹ Andrew RESTUCCIA: Trump on North Korea: ‘The era of strategic patience is over’, [online], 2017. 11. 06. Forrás: politico.eu [2019. 01. 10.].

³² Joint Statement between the United States and the Republic of Korea, [online], 2017. 06. 30. Forrás: whitehouse.gov [2019. 01. 08.].

³³ Saba HAMEDY – Joyce TSENG: All the times President Trump has insulted North Korea, [online], 2018. 03. 09. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 10.].

³⁴ Alanne ORJOUX – Steve GEORGE: Kim Jong Un offers rare olive branch to South Korea, [online], 2018. 01. 02. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 08.].

³⁵ Idrees ALI: Cost of one of those ‘expensive’ U.S.-South Korea military exercises? \$14 million, [online], 2018. 07. 07. Forrás: reuters.com [2019. 01. 08.].

³⁶ Kelsey DAVENPORT: Chronology of U.S.-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy, [online], 2019. 01. Forrás: armscontrol.org [2019. 01. 08.].

³⁷ Pyongyang Joint Declaration of September 2018, [online], 2018. 09. 19. Forrás: korea.net [2019. 01. 10.].

zös kétnemzeti parancsnokságot hoztak létre (*Combined Forces Command* – CFC) a félszigeten állomásozó amerikai és dél-koreai csapatok irányítására, amelyek komoly integrációs szintet értek el. 1994-ben Szöul átvette a dél-koreai erők parancsnokságát békeidőben, míg a háborús időszakokra is kiterjedő teljes átvétel határideje folyamatosan tolódott az észak-koreai fenyegetés váltakozó mértéke és a dél-koreai erők nem megfelelő felkészültsége miatt.³⁸ Bár a Korea-közi kapcsolatban jelenleg enyhülést figyelhetünk meg, a legutóbbi tárgyalások továbbra is azt mutatták, hogy a koreai fél nem rendelkezik megfelelő képességekkel az ország megfelelő védelmének ellátására, különösen a hírszerző, felderítő és megfigyelő képességek terén.³⁹ Így a teljes átvétel tervezett időpontját aktuálisan 2022-ben állapították meg.

A két ország közötti hadgyakorlatok közel 40 éve töltenek be fontos szerepet a félsziget biztonságának szavatolásában. Növelik a két ország fegyveres erőinek interoperabilitását, demonstrálják az Egyesült Államok elkötelezettségét Dél-Korea iránt, és elrettentő erővel bírnak elsősorban Észak-Korea irányába. A gyakorlatokra, amelyeken a szárazföldi haderőnem, a légielő és a haditengerészet vesz részt, és amelyekben a részt vevő amerikai és koreai erők létszáma a 70 ezer főt is elérheti,⁴⁰ Phenjan provokációként és agresszív lépésként tekint.⁴¹ Az első Trump–Kim Dzsong Un-találkozó után éppen emiatt Washington egyoldalúan felfüggesztette a hadgyakorlatokat, amelyek bár novemberben újraindultak, de csak kisebb erőkkel. A legújabb hírek arról szólnak, hogy még ha 2019-ben sor is kerül nagyobb volumenű hadgyakorlatokra, azok méretét és célkitűzéseit is visszafogják.⁴²

Dél-Korea 1991 óta bizonyos összegeket fizet az amerikai kormánynak az országban állomásozó amerikai csapatok költségeinek kompenzálására. Donald Trump élesen bírálta Szöult azért, mert véleménye szerint az Egyesült Államok aránytalan terhet visel az ország megvédésében.⁴³ 2014–2018 között Dél-Korea évente átlagosan 850 millió dollárt fizetett, ami az ott állomásozó amerikai erők nem személyi kiadásainak közel felét fedezte.⁴⁴ Am a következő négyéves időszakra Washington már magasabb elvárást fogalmazott meg.⁴⁵ A felek egyelőre nem tudtak megegyezni a végső összegben, bizonytalanságot okozva ezzel a két ország katonai együttműködésében.

Az Egyesült Államok komoly hadiipari együttműködést is kialakított Dél-Koreával, mivel Szöul folyamatosan erősíteni kívánja haderejét. 2010–2017 között az Egyesült Államok felelt a Dél-Koreába szállított haditechnikai eszközök 75%-áért, mintegy 5,4 milliárd dollár

³⁸ Combined Forces Command, [online]. Forrás: usfk.mil [2019. 01. 07.].

³⁹ Jeff JEONG: South Korea could soon take control of its own wartime operations from the US, [online], 2018. 11. 01. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 10.].

⁴⁰ Andrew McCORMICK – Lee JEONG-HO: Fears arise that suspension of U.S.-South Korea military exercises may have dangerous repercussions, [online], 2018. 08. 23. Forrás: politico.eu [2019. 01. 07.].

⁴¹ Paula HANCOCKS: Did these US-South Korean military drills cause Kim's change of heart?, [online], 2018. 05. 26. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 07.].

⁴² Ryan BROWNE: Mattis says US-South Korea military exercise will be scaled back, [online], 2018. 11. 21. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 10.].

⁴³ Abraham NEWMAN – Daniel NEXON: Trump says American allies should spend more on defense. Here's why he's wrong, [online], 2017. 02. 16. Forrás: vox.com [2019. 01. 06.].

⁴⁴ U.S.-South Korea Relations. *Congressional Research Service Report*, 2017, 24.

⁴⁵ Hyonhee SHIN: U.S., South Korea can't agree on sharing the bill after Trump's criticism, [online], 2018. 12. 14. Forrás: reuters.com [2019. 01. 06.].

értékben.⁴⁶ Ezek a beszerzések magukban foglaltak F–35-ös vadászpilótákat, Global Hawk pilóta nélküli repülő eszközöket, Harpoon hajó elleni rakétákat, támadó helikoptereket és Aegis rakétavédelmi rendszereket is, valamint gázturbinákat és katonai elektronikai eszközöket.⁴⁷ Bár a Kongresszus még nem hagyta jóvá, a Trump-adminisztráció már rábólintott 6 járőrrepülő, valamint 64 Patriot rakéta Szöul általi megvásárlására is.⁴⁸

Fülöp-szigetek

1992-es kivonulása után az Egyesült Államok 2014-ben lett érdekelt ismét a Fülöp-szigeteket illetően. Ebben az évben aláírták az együttműködésük alapjául szolgáló egyezményt (*Enhanced Defense Cooperation Agreement – EDCA*), amelynek háttérében a térségben lévő amerikai erők elhelyezkedésének diverzifikálása áll, hiszen az ország partjait a Dél-kínai-tenger mossa, amelynek szigetei körül számos regionális feszültség keletkezett az elmúlt években.⁴⁹ Egyben összhangban van a vonatkozó stratégiai dokumentumokkal is, ami a partnerkapcsolatok kiszélesítését és mélyítését célozza.

Az egyezmény 10 éves időtávra lehetővé tette az amerikai erők rotációs jelenlétét az országban, valamint részvételüket a humanitárius és tengeri műveletekben. Ennek érdekében öt bázishoz kaptak hozzáférést, illetve ígéretet tettek arra, hogy a használt bázisokat felújítják.

A két ország haderejének együttműködése nem új keletű, hiszen 9/11 után 2015-ig egy 500-600 fős amerikai különleges műveleti erővel számos közös és sikeres műveletet vezettek a helyi terroristasejtek felszámolására, továbbá az Egyesült Államok hadereje komoly segítséget nyújtott a 2013-as tájfun idején is. A növekvő terrorfenyegetettség miatt Trump elnök 2017-ben megújította a terrorellenes együttműködést, amelynek keretében 200-300 tanácsadót küldött a térségbe a fülöp-szigeteki erők képességeinek javítása érdekében.⁵⁰

Bár egy 2016-os felmérés szerint a fülöp-szigeteki lakosság 92%-a nyilatkozott pozitívan az Egyesült Államokról, az ugyanebben az évben hatalomra kerülő Rodrigo Duterte komoly feszültségeket okozott azzal, hogy egyenesen az EDCA felmondásával és az amerikai csapatok elküldésével fenyegetőzött.⁵¹ Emellett Manila szorosabbra fűzte kapcsolatát Pekinggel egy 13,5 milliárd dollár értékű kereskedelmi egyezmény aláírásának kilátásba helyezésével, illetve megegyezve abban, hogy felújítják a Dél-kínai-tenger vitatott területeiről szóló párbeszédet.⁵² Ez a lépés azért is lehet érdekes, mert az 1951-ben a Washington és Manila között megkötött Kölcsönös Védelmi Egyezmény földrajzi hatásköre máig vita tárgya: az Egyesült Államok fenntartja, hogy az egyezmény nem terjed ki a vitatott terüle-

⁴⁶ SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 06.].

⁴⁷ U.S. Security Cooperation With Korea, [online], 2018. 05. 21. Forrás: state.gov [2019. 01. 10.].

⁴⁸ Zachary COHEN: US approves \$2.6B sale of missiles and surveillance planes to South Korea, [online], 2018. 09. 13. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 02.].

⁴⁹ Eleanor ALBERT: The U.S.-Philippines Defense Alliance, [online], 2016. 10. 21. Forrás: cfr.org [2019. 01. 03.].

⁵⁰ Overseas Contingency Operations Operation Inherent Resolve Operation Pacific Eagle–Philippines, [online], 2018. 06. 30. Forrás: stateoig.gov [2019. 01. 10.].

⁵¹ Christine O. AVENDANO: Duterte threatens to stop EDCA, [online], 2016. 10. 02. Forrás: globalnation.inquirer.net [2019. 01. 10.].

⁵² Ben BLANCHARD: Duterte aligns Philippines with China, says U.S. has lost, [online], 2016. 10. 20. Forrás: reuters.com [2019. 01. 10.].

tekre, de a Fülöp-szigetek kormánya másként vélekedik, ennek pedig alapvető jelentősége lenne egy konfliktus során Kínával a vitatott területeken (tudniillik, hogy az Egyesült Államoknak szerződéses kötelezettsége-e beavatkozni).⁵³

Mindazonáltal a haderők közötti együttműködés zökkenőmentes a fentiek és annak el- lenére, hogy Duterte elnök 2016-ban a közös gyakorlatok beszüntetését helyezte kilátásba arra hivatkozva, hogy azok rontják a Fülöp-szigetek és Kína kapcsolatát.⁵⁴ A két ország fegyveres erői 2018-ban 61 gyakorlatot hajtottak végre, amelyeken az előzetes tervek alap- ján 3000 amerikai és 5000 fülöp-szigeteki katona vehetett részt.⁵⁵ A tervek szerint 2019-re 261-ről 281-re emelik az éves közös biztonsági tevékenységek számát, amelyek terrorelhár- ításra, a tengeri biztonságra és humanitárius segítségnyújtásra fókuszálnak.⁵⁶

Washington pénzügyi és haditechnikai támogatást is nyújt Manilának. 2016 és 2018 kö- zött az Egyesült Államok mintegy 189 millió értékben nyújtott pénzügyi segítséget katonai és biztonsági területeken a kiképzésre, kapacitásnövelésre és a haditechnikai beszerzések megkönnyítésére összpontosítva.⁵⁷

Az Egyesült Államok – Dél-Koreát és Indonéziát megelőzve – az ázsiai ország leg- nagyobb védelmi ipari beszállítója.⁵⁸ 2010–2017 között 283 millió dollárt tett ki a két or- szág közötti fegyverkereskedelem, amely Manila védelmi beszerzéseinek 34%-át tette ki. A Fülöp-szigetek 2018 decemberében döntött 16 Black Hawk helikopter megvásárlásáról, amelyeket szándéka szerint a felkeléssel szembeni műveletekben fognak használni.⁵⁹ Az Egyesült Államok mindezek felül az elmúlt években több repülőgépet, hajót, páncélozott jármű- vet és kézifegyvert szállított le a Fülöp-szigeteknek *Foreign Military Financing* programja keretében.⁶⁰ Idetartoznak pilóta nélküli repülőeszközök, 200 Glock pisztoly, 300 M4 gépkar- abély, 100 aknavető, 4 helikopterre szerelhető gépágyú és taktikai felszerelések, 25 roham- csónak, 30 motorcsónak, valamint 2 Cessna hírszerző, felderítő és megfigyelő repülőgép.

Am a két ország közötti fegyverkereskedelemben akadnak döccenők is. Egy amerikai beszállítótól rendelt 23 ezer kézifegyver leszállítását számos amerikai szenátor megakadá- lyozta a fülöp-szigeteki rendőrség által elkövetett emberi jogi jogsértésekre hivatkozva.⁶¹ 2018-ban az Egyesült Államok megvételre ajánlott fel F-16-os vadászrepülőket és támadó helikoptereket, amelyeket Duterte utasított el azzal, hogy túl drágák lennének, és a gépkar- abélyok leszállításának felfüggesztésére utalva megjegyezte, nem bízik abban, hogy sikeres vétel esetén országa meg is kapná a fegyvereket.⁶²

⁵³ Frances MANGOSING: Philippines mulls review of defense treaty with US, [online], 2018. 12. 20. Forrás: globalnation. inquirer.net [2019. 01. 14.].

⁵⁴ Duterte: 2016 Philippines-US Balikatan to be the last, [online], 2016. 09. 30. Forrás: philstar.com [2019. 01. 10.].

⁵⁵ Patricia Lourdes VIRAY: Balikatan 2018 to focus on counterterrorism, mutual defense, [online], 2018. 05. 07. Forrás: philstar.com [2019. 01. 14.].

⁵⁶ US, Philippines increase number of joint military activities, [online], 2018. 09. 30. Forrás: militarytimes.com [2019. 01. 14.].

⁵⁷ U.S. Foreign Aid by Country, [online], 2018. Forrás: explorer.usaid.gov [2019. 01. 10.].

⁵⁸ SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 14.].

⁵⁹ Jeff JEONG: South Korean helo maker moves to 'sweeten the deal' after Philippines hints at Black Hawk purchase, [online], 2018. 12. 14. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 14.].

⁶⁰ Pia LEE-BRAGO: 'Philippines largest recipient of US military aid', [online], 2018. 09. 10. Forrás: philstar.com [2019. 01. 10.].

⁶¹ Jim GOMEZ: Philippine president says buying US F-16 jets 'utterly useless', [online], 2018. 08. 24. Forrás: defensenews. com [2019. 01. 15.].

⁶² Rudolph Ian ALAMA: Trump cabinet members offer F-16 jets, choppers to PH, Duterte declines, [online], 2018. 08. 28. Forrás: pia.gov.ph [2019. 01. 15.].

Ausztrália

Az Egyesült Államok és Ausztrália katonai-védelmi együttműködése régire, egészen a kínai boxerlázadás (1901–1908) leveréséig nyúlik vissza, amelyben mindkét ország csapatokkal vett részt. A kapcsolat tovább erősödött a két világháború alatt, majd 1951-ben a kölcsönös védelemről szóló ANZUS Egyezményben vált hivatalossá.⁶³ A két ország együtt harcolt a második világháború utáni szinte összes komolyabb konfliktusban, így Koreában, Vietnamban, a Perzsa-öbölben, Szomáliában, Kelet-Timorban, Irakban és Afganisztánban is.⁶⁴ A 2016-ban megjelent ausztrál védelmi Fehér könyv az Egyesült Államokat az ország „legfontosabb stratégiai partnerének” nevezi.⁶⁵ Washington számára Ausztrália földrajzi elhelyezkedése is kulcsfontosságú, hiszen elősegíti az amerikai erők szétszórta elhelyezkedését a térségben. Az Obama-adminisztráció alatti erős kapcsolat Trump elnöksége alatt is folytatódott, amit a politikai vezetők legutóbbi pozitív kimenetelű találkozóai is demonstráltak.⁶⁶ Az országgal folytatott jó viszonyt jelzi az is, hogy Ausztrália volt azon négy ország egyike, amely mentességet kapott Trump globális hatályú 25%-os, acélra kivetett extra vámja alól.⁶⁷

A 2014 augusztusában aláírt megállapodás a katonai erők együttműködéséről (*U.S. – Australia Force Posture Agreement*) tovább szélesítette a két ország biztonsági és védelmi kapcsolatait.⁶⁸ Lehetővé tette az akkor 1150 főt számláló amerikai rotációs jelenlét 2500 főre történő bővítését, emellett növelte az amerikai légierő fokozottabb rotációs jelenlétét is. A 2500 fős célkitűzés fokozatos elérése mellett a tervek szerint telepítésre kerülnek többcélú Osprey repülőgépek és tűzérségi eszközök, támadó és szállító helikopterek, F–18-as vadászrepülő és MC–130 Hercules szállító repülőgépek is.⁶⁹ Zajlik a légierő és a haditengerészet létesítményeinek felújítása, hogy fogadni tudjanak lopakodókat és nagy hatótávolságú haditengerészeti drónokat, valamint képesek legyenek a bázisra érkező hadihajók utántöltésére. Emellett az amerikai légierő az Ausztráliában zajló gyakorlatokra F–22-es vadászgépeket és B–52-es stratégiai bombázókat is telepített.⁷⁰ Továbbá az Egyesült Államoknak hozzáférése van a Harold E. Holt Haditengerészeti Megfigyelő Bázishoz, amely az űr megfigyelésére képes radarrendszerrel is rendelkezik.

A 2015 októberében aláírt közös nyilatkozat a jövőbeli védelmi együttműködés alapjait fektette le.⁷¹ Kiemeli, hogy az együttműködés a védelmi jellegű tevékenységek teljes spektrumát lefedi. Az Egyesült Államok és Ausztrália számára a következő célkitűzéseket fogalmazza meg: az interoperabilitás mélyítése, megerősített szakpolitikai koordináció, katonai

⁶³ Gary BROWN – Laura RAYNER: ANZUS After Fifty Years, [online], 2001. 08. 28. Forrás: aph.gov.au [2019. 01. 10.].

⁶⁴ Australia-US defence relationship, [online]. Forrás: usa.embassy.gov.au [2019. 01. 10.].

⁶⁵ Defence White Paper, [online], 2016. Forrás: defence.gov.au [2019. 01. 15.].

⁶⁶ Bruce VAUGHN: Australia: Background and U.S. Relations, *Congressional Research Service Report*, 2017, 1–3.

⁶⁷ Trump to exempt Australia from steel and aluminium tariffs, [online], 2018. 05. 01. Forrás: sbs.com.au [2019. 01. 15.].

⁶⁸ The Force Posture Agreement between the Government of Australia and the Government of the United States of America, [online], 2014. 08. 12. Forrás: austlii.edu.au [2019. 01. 10.].

⁶⁹ Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 10.].

⁷⁰ USAF B-52 Bombers to take part in training activities with ADF, [online], 2018. 03. 28. Forrás: news.defence.gov.au [2019. 01. 15.].

⁷¹ Joint Statement AUSMIN 2015, [online], 2015. 10. 13. Forrás: dfat.gov.au [2019. 01. 11.].

hírszerzési és védelmi ipari együttműködés, valamint a multilaterális együttműködési formákban való koordinált részvétel.

A két ország haderejének legfontosabb közös eseménye a kétévente megrendezett „*Talisman Sabre*” hadgyakorlat, amely a közösen végrehajtott közepes intenzitású háborús műveletek tervezését és végrehajtását hivatott javítani.⁷² A legutóbbi, sorban hetedik ilyen gyakorlatra 2017-ben került sor több mint 30 ezer fő részvételével. Akkor különleges erőkkel hajtottak végre műveleteket, partraszállást, ejtőernyős tevékenységet, szárazföldi csapatok manőverezését, városi műveleteket, légi és tengeri műveleteket, valamint lő- és tűzérési gyakorlatokat tartottak.

Ausztrália és az Egyesült Államok között komoly a védelmi ipari együttműködés is.⁷³ A csendes-óceáni ország olyan eszközök kifejlesztésében vesz részt, mint az F-35-ös vadászpilóta nélküli repülőgép, a Boeing P-8-as felderítő, megfigyelő és hírszerző repülőgép, valamint különféle zavaróeszközök és pilóta nélküli eszközök. 2010–2017 között a fegyvertranszferek volumene 6,35 milliárd dollárt tett ki, Ausztrália legnagyobb exportörévé téve ezzel az Egyesült Államokat.⁷⁴ Ez Ausztrália teljes fegyverexportjának 67%-át tette ki. Az elmúlt években megrendelt eszközök között megtalálhatunk 12 EA-18G „Growler” elektronikus támadórepülőgépet, 72 F-35-ös vadászpilóta nélküli repülőgépet, 2 Boeing C-17 stratégiai szállító repülőgépet, valamint 15 Boeing P-8-as haditengerészeti felderítő repülőgépet.⁷⁵

India

Az, hogy 2018-ban az Egyesült Államok Csendes-óceáni Parancsnokságát (*U.S. Pacific Command* – PACOM) Indiai–Csendes-óceáni Parancsnoksággá keresztelték át, jól jelzi az Indiai-óceán megnövekedett szerepét.⁷⁶ A hidegháború alatt a két ország viszonya nem volt barátinak mondható az India és Szovjetunió közötti erős kapcsolat miatt, és azért sem, hogy az Egyesült Államok Pakisztánt támogatta az Indiával szembeni vitáiban. Azonban a Kína felemelkedésével kapcsolatos stratégiai megfontolások, illetve az érdekegyezés a terrorizmus elleni harcban újraértékelték Washington és Új-Delhi kapcsolatát. A körülbelül 1,3 milliárd fős lakossággal és vásárlóerő alapján a világ harmadik legnagyobb gazdaságával, valamint harmadik legnagyobb haderejével India ugyanis potenciális ellensúlya lehet Kínának.

Az Obama-adminisztráció Indiát az Egyesült Államok „nélkülözhetetlen partnerének” nevezte, amelyet alátámaszt az is, hogy Barack Obama volt az első olyan amerikai elnök, aki hivatali ideje alatt kétszer is az ázsiai országba látogatott. Donald Trump eddigi hivatali ideje alatt is hasonló hangnemet ütött meg Indiával, kijelentve, hogy a két ország kapcsolata „erősebb, mint valaha”.⁷⁷ Egy 2019. januári találkozón a két ország vezetője pozitívan

⁷² Exercise Talisman Sabre 2017, [online]. Forrás: defence.gov.au [2019. 01. 10.].

⁷³ AUSMIN 2017 Fact Sheet on the U.S. – Australia Relationship, [online], 2017. 06. 05. Forrás: au.usembassy.gov [2019. 01. 10.].

⁷⁴ SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 11.].

⁷⁵ VAUGHN: *i. m.*, 12.

⁷⁶ Tara COPP: INDOPACOM, it is: US Pacific Command gets renamed, [online], 2018. 05. 30. Forrás: militarytimes.com [2019. 01. 10.].

⁷⁷ US relationships with Japan and India 'stronger than ever', says Trump, [online], 2018. 11. 30. Forrás: cncb.com [2019. 01. 11.].

értékelte az „egyre növekvő mértékű” együttműködést, első helyen említve a védelem területét.⁷⁸

A Washington és Új-Delhi közötti katonai-védelmi együttműködés Barack Obama elnöksége alatt igen szorosra vált.⁷⁹ Az indiai védelmi ipar erősítése elsődleges fontosságú az Egyesült Államokkal folytatott jövőbeli védelmi együttműködésben, tekintve, hogy India mind a mai napig erősen függ az orosz védelmi ipartól.⁸⁰ A 2005-ben kötött védelmi keretmegállapodást (*Defense Framework Agreement*) 2015-ben meghosszabbították 10 évvel és kereteit is kibővítették.⁸¹ Ezen alapszik a védelmi technológiákról és azok kereskedelemről szóló kezdeményezés (*Defense Technology and Trade Initiative – DTI*), amely egyes katonai képességek, például repülőgép-hajtóművek és repülőgép-hordozókkal kapcsolatos technológiák közös fejlesztését és transzferét tűzte ki célul, mindemellett hozzájárul az indiai nemzeti védelmi ipar erősödéséhez is. 2016-ban Obama „jelentős védelmi partnerország” (*major defense partner*) minősítést adott Indiának, amely lehetővé tette, hogy az ország könnyebben juthasson hozzá kettős célú amerikai technológiákhoz.⁸² Ezt később a Trump-adminisztráció is megerősítette.

2018-ban megkönnyítették India hozzáférését a fejlettebb védelmi rendszerekkel kapcsolatos technológiákhoz, amellyel a két ország fegyveres erőinek interoperabilitását javították, valamint megegyeztek a közös gyakorlatok komplexitásának és a katonai csereprogramok számának növelésében, utóbbi esetében különös hangsúllyal a haditengerészetre.⁸³ Ugyanezen év novemberében India megkapta az „elsőrendű stratégiai kereskedelmi partner” (*Strategic Trade Authorization-1*) státuszt, amellyel az Egyesült Államok NATO-szövetségesei is rendelkeznek, megkönnyítve ezzel az ázsiai ország hozzáférését az amerikai védelmi iparhoz.⁸⁴

A védelmi jellegű kereskedelem fontos aspektusa a két ország kapcsolatának. 2010–2017 között az Egyesült Államok (3 milliárd dollár, az összes fegyverimport 10%-a) India második legnagyobb beszállítója volt Oroszország (19,8 milliárd dollár, összes fegyverimport 68%-a) után, akire Új-Delhi leginkább a múltbéli haditechnikai együttműködési programok miatt van rászorulva. 2016-ban India 4 Boeing P–8I Poseidon haditengerészeti járőrgépet rendelt. Két amerikai vállalat ígéretet tett Indiának, hogy közös erőfeszítéssel az ország területén fognak gyártani F–16-os és F–18-as vadászrepülőket. 2017 novemberében ugyancsak amerikai cégtől rendeltek meg 145 könnyű tüzérségi eszközt. A 2019-es

⁷⁸ Modi, Trump agree to further strengthen India-US ties, [online], 2019. 01. 08. Forrás: economictimes.indiatimes.com [2019. 01. 12.].

⁷⁹ K. Alan KRONSTADT – Shayerah Ilias AKHTAR: India-U.S. Relations: Issues for Congress, *Congressional Research Service Report*, 2017, 14–15.

⁸⁰ Vikram J. SINGH: How to Keep the US-India Defense Relationship Moving Ahead, [online], 2018. 08. 07. Forrás: defenseone.com [2019. 01. 12.].

⁸¹ Jim GARAMONE: U.S., India Sign 10-Year Defense Framework Agreement, [online], 2015. 06. 04. Forrás: dod.defense.gov [2019. 01. 10.].

⁸² KRONSTADT–AKHTAR: *i. m.*, 3.

⁸³ Joint Statement on the Inaugural U.S.-India 2+2 Ministerial Dialogue, [online], 2018. 09. 06. Forrás: state.gov [2019. 01. 10.].

⁸⁴ U.S. Elevates India's Defense Trade Status, [online], 2018. 09. 01. Forrás: armscontrol.org [2019. 01. 15.].

évre az Egyesült Államok tovább tervezi emelni fegyvereladásának volumenét, amelynek amerikai tisztségviselők véleménye szerint India lehet az egyik legnagyobb nyertese.⁸⁵

A közös gyakorlatok 2002 óta képezik fontos elemét a két ország kapcsolatának, olyannyira, hogy 2017-re az Egyesült Államok lett az az ország, amellyel India a legtöbb katonai gyakorlatot és csereprogramot folytatja.⁸⁶ A gyakorlatok közül volumenében és komplexitásában is kiemelkedik az éves „Malabar” haditengerészeti gyakorlat, amelynek Japán – illetve a korábbi években Ausztrália – is aktív résztvevője. A legutóbbi, 2018 nyarán Guam közelében megrendezett gyakorlat fő fókuszában a vízfelszíni és vízalatti háborús műveletek, a járőrözési és felderítő műveletek, valamint a repülőgép-hordozó harci kötelékkel végrehajtott műveletek álltak.⁸⁷ A gyakorlaton amerikai részről a USS Ronald Reagan repülőgép-hordozó, cirkálók és rombolók, India részéről egy hazai gyártású lopakodó fregatt, egy tengeralattjárók elleni hadviselésre kifejlesztett korvett és egy tankerhajó, míg Japánból egy helikopter-hordozó és két romboló vett részt.⁸⁸ A fontosabb gyakorlatok között meg kell még említeni a légi erők és a különleges műveleti erők közötti gyakorlatokat – utóbbiak a felkelés- és terrorellenes műveletekre koncentrálnak, és a részt vevő erők nagysága szakszról zászlóalj méretűre nőtt.

Az Egyesült Államok katonai jelenléte a térségben

Az ország térségbeli stratégiájának másik pillérét a katonai jelenlét adja, amelynek legfontosabb elemei a térségben állomásozó erők és a hozzáférés a helyi katonai bázisokhoz. Ezek fontos részét képezik az Egyesült Államok elkötelezettségének, hiszen a régióban meglévő vagy újonnan kialakuló fenyegetések leküzdésében elsődleges szerepük van, továbbá a kézzelfogható jelenlét a partnerországok társadalmában és politikai vezetésében is erősíti az országgal szembeni bizalmat.

A térségben állomásozó erők

Mikor az Egyesült Államok 2011-ben deklarálta stratégiai fókuszának a Közel-Keletről (újból) a csendes-óceáni térség felé történő elmozdulását, a haderőnek is igazodnia kellett a megváltozott követelményekhez.⁸⁹ Megkezdődött az erők létszámbeli növelése és minőségi fejlesztése a térségben, amelyet 2012-ben Leon Panetta akkori védelmi miniszter a haditengerészet kapcsán úgy határozott meg, hogy 2020-ra az ország flottáinak 60%-a az indiai–csendes-óceáni térségbe települ (az akkori 50%-ról növelve meg a jelenlét arányát).⁹⁰

⁸⁵ Aaron MEHTA: State official predicts US weapon sales increase in 2019, [online], 2018. 09. 10. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 15.].

⁸⁶ KRONSTADT–AKHTAR: *i. m.*, 17.

⁸⁷ Indian, Japanese and U.S. maritime forces to participate in exercise Malabar 2018, [online], 2018. 05. 31. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 10.].

⁸⁸ Ben WERNER: U.S., India, Japan Navies Start Malabar Exercise Tomorrow in Guam, [online], 2018. 06. 06. Forrás: news.usni.org [2019. 01. 18.].

⁸⁹ Hillary CLINTON: America's Pacific Century, [online], 2011. 10. 11. Forrás: foreignpolicy.com [2019. 01. 18.].

⁹⁰ Leon Panetta: US to deploy 60% of navy fleet to Pacific, [online], 2012. 06. 02. Forrás: bbc.com [2019. 01. 10.].

A Védelmi Minisztérium rendszeresen közli, hogy hány amerikai katona állomásozik egyes országokban.⁹¹ Az adatok összesítése alapján megállapítható, hogy az Indiai–Csendes-óceáni Parancsnokság (*U.S. Indo-Pacific Command* – USINDOPACOMI) felelősségi körzetében az amerikai haderő létszáma Trump elnök beiktatása óta jelentősen emelkedett. Az aktív állomány létszáma 2016 decembere és 2018 szeptembere között 105 ezerről 132 ezerre nőtt (közel 20%-os emelkedés). Bár a szárazföldi és a légierő létszáma csak kis mértékben emelkedett, a tengerészgyalogság állományának létszáma 21 ezerről 28 ezerre nőtt (25%), míg a haditengerészet esetében ez 22 ezerről 38 ezerre változott (43%). Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy ezek a jelentések nem térnek ki a haditechnikai eszközökre, így azok alapján az erők minőségbeli változását nem lehet érzékelni.

Az USINDOPACOM felel a térségbe telepített erőkért.⁹² Szervezetébe a légierő, a haditengerészet, a szárazföldi erők és a tengerészgyalogság haderőnemi parancsnokságai tartoznak, továbbá a különleges erők, valamint a Japánban és Dél-Koreában állomásozó erők egyesített parancsnokságai.⁹³ Felelősségi területe kiterjed a Csendes-óceánra, Alaszkára, az Északi-sark egyes részeire, Dél-Ázsiára és az Indiai-óceánra is. A térség jelentőségét jól mutatja, hogy a régió 36 országában él a Föld lakosságának több mint fele, és itt található a világ tíz legnagyobb kikötőjéből kilenc. A terület erősen militarizált, öt atomhatalommal és komoly létszámú haderőkkel.

A szárazföldi erők (*U.S. Army Pacific* – USARPAC) parancsnoksága alá mintegy 100 ezer fő (ebből 65 ezer fő aktív állomány) tartozik.⁹⁴ Az erők a térségben szétszórva helyezkednek el, bázisai az Egyesült Államok északnyugati partvidékétől és Alaszkától kezdve megtalálhatók többek között Japánban és Dél-Koreában is. 5000 fős parancsnoksága a Hawaii-szigeteken található. A súlypontát helyezés jegyében történő átcsoportosításokat elsősorban az Irakból és Afganisztánból áthelyezett erőkkel oldották meg.⁹⁵ Az erők számszerű növelésével egyetemben képességeiket is igyekeznek javítani, így célul tűzték ki a gyors, a felmerülő kihívásokra arányosan növelhető mértékű válaszdadai képességekre való fókuszálást. E haderőnem felel a térség rakétavédelméért is, amely elsősorban Észak-Korea és Kína növekvő vonatkozó képességei miatt kulcsfontosságú. Ennek keretében került sor 2017-re a THAAD (*Terminal High Altitude Area Defense*, végfázisú, nagy magassági területvédelmi) rendszer telepítésére Dél-Koreában, amely nemcsak Phenjan nukleáris ballisztikus rakétái ellen biztosít védelmet, hanem csökkenti Kína A2/AD képességeit is. A parancsnokság emellett nagy hangsúlyt fektet a más haderőnemekkel való hatékonyabb együttműködésre is, amelynek jegyében például földi telepítésű rakétarendszerekkel és tüzéri egységekkel biztosít zavartalan hozzáférést a baráti erőknek az egyes tengeri útvonalakon.

⁹¹ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdc.osd.mil [2019. 01. 18.]. Fontos figyelembe venni, hogy a jelentések csak az állandó jelleggel telepített állományt veszik számításba, így az ideiglenes jelleggel települt személyi állományt nem.

⁹² USINDOPACOM: Area of Responsibility, [online]. Forrás: pacom.mil [2019. 01. 19.].

⁹³ USINDOPACOM: Organization Chart, [online]. Forrás: pacom.mil [2019. 01. 10.].

⁹⁴ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdc.osd.mil [2019. 01. 19.]. A létszám az aktív és tartalékos állományt, valamint a civil állományt is számításba veszi.

⁹⁵ David LAI et al. eds.: *Avoiding the Trap U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*, 2018, 308.

A térségbe telepített légierő (*U.S. Pacific Air Force – PACAF*) parancsnoksága ugyancsak a Hawaii-szigeteken található.⁹⁶ A 68 ezer főt (ebből 58 ezer fő aktív állomány) számláló légierő elsődleges bázisai az előbb említett Hawaii-szigeteken túl Alaszka, Japán, Guam és Dél-Korea.⁹⁷ A parancsnokság alá körülbelül 320 harci feladatot ellátó repülőeszköz tartozik, amely mellett még további 100 tartózkodik rotációs rendszerben Guamon. Alárendeltségébe az 5. (Japán), 7. (Korea) és a 11. (Alaszka) Légi Hadsereg tartozik. A telepített erők magukban foglalnak két ezrednyi F–15-ös, két ezrednyi F–22-es, öt ezrednyi F–16-os vadászrepülő, és egy ezrednyi A–10-es csatarepülőgépet. Ezekon kívül megtalálhatók még légi utántöltő és szállító repülőgépek, valamint megfigyelési és felderítési feladatokat ellátó, két ezrednyi E–3-as repülőgép.⁹⁸ A haderőnem jelenlegi célkitűzése, hogy erői a térségben jobban széttelepítve, a jelenleginél délebbre helyezkedjenek el.⁹⁹ Természetesen a PACAF is törekszik eszközeinek modernizációjára, de a haderőnem általában igen magas költségű képességfejlesztési programjai igen érzékenyek a költségvetési megszorításokra, ami a jövőben gátat szabhat a modernizálási szándéknak. A légierő a térségben igen fontos szerepet tölt be a hírszerző, megfigyelő és felderítő képességek biztosításával, amely fejlesztésének fókuszában a lopakodó képességek javítása és a pilóta nélküli rendszerek és technológiák fejlesztése áll.

A régióban működő haditengerészet (*U.S. Pacific Fleet – PACFLT*) erői két flottában összpontosulnak, kötelékében 70 ezer fő (ebből 51 ezer fő aktív állomány) teljesít szolgálatot.¹⁰⁰ A 7. flotta Japán központtal az Indiai-óceánért és a csendes-óceáni régió nyugati feléért, míg a 3. flotta Kalifornia központtal a csendes-óceáni régió keleti feléért felel. A 7. flotta adja a csendes-óceáni flotta előre telepített elemét, amely az egyetlen olyan amerikai flotta, amely az Egyesült Államok területén kívül (Japán) telepített repülőgép-hordozó harci kötelékkel és kétélű kötelékkel rendelkezik. Körülbelül 50-70 hajót és tengeralattjárót, valamint 140 repülőeszközt foglal magában, köztük a USS Ronald Reagan repülőgép-hordozót.¹⁰¹ A két flotta felelősségi területének határai az „előretolt 3. flotta” koncepció jegyében elmosódtak, megkönnyítve ezzel a 3. flotta öt repülőgép-hordozó harci kötelékének részvételét a csendes-óceáni régió nyugati felén zajló tevékenységekben. 2015-től kezdődően a hajózási szabadságot biztosító műveletek nagyobb szerepet kaptak a térségben tapasztalható növekvő feszültség miatt, és e műveletek gyakorisága a Trump-adminisztráció alatt jelentősen megnőtt.¹⁰² Mint említettük, a térségbe történő átcsoportosítás jegyében a haderőnem harci feladatokat ellátó hajóinak arányát 50%-ról 60%-ra növelte.¹⁰³ Emellett új képességeket is telepített, beleértve F–35-ös vadászrepülőgépeket, P–8 Poseidon víz alatti és vízfelszín feletti célok ellen is bevethető repülőgépet, valamint nukleáris tengeralattjárókat; a legmodernebb felszereltségű vízfelszíni hajók térségbe érkezése pedig folyamatos. Új elemként

⁹⁶ Pacific Air Forces, [online], 2015. 03. 11. Forrás: pacaf.af.mil [2019. 01. 10.].

⁹⁷ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdd.osd.mil [2019. 01. 12.].

⁹⁸ Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 10.].

⁹⁹ LAI et al.: *i. m.*, 309.

¹⁰⁰ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdd.osd.mil [2019. 01. 10.].

¹⁰¹ The United States Seventh Fleet Fact Sheet, [online]. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 12.].

LAI et al.: *i. m.*, 305.

¹⁰² Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 17.].

¹⁰³ LAI et al.: *i. m.*, 305.

jelent meg, hogy komoly energiát fektetnek regionális szakértők kinevelésére az állományból, ami segíti a térségben lévő államokkal folytatott párbeszédet.

Az Indiai–csendes-óceáni Tengerészgyalogságban (*U.S. Marine Forces Pacific* – MARFORPAC) hozzávetőlegesen 43 ezer fő (ebből 39 ezer fő aktív állomány) szolgál.¹⁰⁴ Két expedíciós ereje okinavai és kaliforniai központtal tevékenykedik, bár egyes alakulatok a térségben szétszórva helyezkednek el. Esetükben a súlyponteltolódás nemcsak a telepített erők mennyiségi és minőségi növelésében öltött testet, hanem földrajzi áttrendeződésükben is.¹⁰⁵ A második világháború óta az Okinavára telepített erők ellen a helyi lakosság egyre erőteljesebben tiltakozott, arra kényszerítve a japán kormányt, hogy a jelen lévő amerikai erők számának csökkentését kérje Washingtontól. Ennek eredményeképpen a 20 600 fős létszámot 11 500 főre csökkentik, az így felszabaduló erőket pedig átcsoportosítják: 5000 főt Guamra, 2500 főt Ausztráliába, míg 8800 főt a Hawaii-szigetekre. A képességek javítása céljából a haditengerészet volt az első, amely F–35-ös repülőgépet telepített a térségbe, valamint megnövelték a partnerekkel folytatott magas intenzitású kiképzéseken történő részvételi lehetőségeket. Létrehoztak emellett egy új Légi-Szárazföldi Harci Köteléket (*Marine Air-Ground Task Force* – MAGTF) a meglévő kettő mellé, amelyek további légi szállítási és kételtű képességek kiépítését tűzték ki célul 2020-ra.

A térségben tartózkodó erők bemutatásakor érdemes szót ejteni a különleges erők egyesített parancsnokságairól is (*U.S. Special Operations Command Pacific* – SOCPAC). Ez olyan különleges műveleti egységeket foglal magában, mint a Navy Seals, a Zöldsapkások, a Haditengerészeti Különleges Harci Erők, valamint a légi különleges egységek. Egyes alakulatok Japánban és Koreában is megtalálhatók.¹⁰⁶

Bázisok

Az Egyesült Államok térségbeli stratégiájában fontos szerepet töltenek be a katonai bázisok. Ezek egyrészt növelik a fogadó ország és az egész térség biztonságérzetét, másrészt az ott állomásozó erők elrettentő, stabilizáló erővel is bírnak a régióban. Elengedhetetlenek a térségben használt haditechnikai eszközök karbantartása és üzemanyaggal való újratöltése szempontjából, továbbá támogatást nyújtanak olyan, a haderő számára kulcsfontosságú képességekhez, mint például a hírszerzés és kommunikáció.

Földrajzi elhelyezkedésük miatt a legfontosabb amerikai bázisok a Hawaii-szigeteken és Guamon, illetve Japánban és Dél-Koreában találhatók. Donald Trump beiktatása óta mindegyik esetében nőtt az ott állomásozók létszáma.

A Hawaii-szigetek kulcsfontosságúak a tekintetben, hogy a térségben állomásozó erők főparancsnoksága és haderőnemi parancsnokságai is itt találhatók. Az itt állomásozó állomány létszáma 71 ezer fő (ebből 43 ezer fő aktív állomány), 6 ezerrel több, mint 2016-ban.¹⁰⁷ Mind az öt haderőnemnek vannak bázisai a szigeteken,¹⁰⁸ illetve jelentős mennyisé-

¹⁰⁴ U.S. Marine Corps Forces, Pacific, [online]. Forrás: marforpac.marines.mil [2019. 01. 10.].

¹⁰⁵ LAI et al.: *i. m.*, 306.

¹⁰⁶ Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 17.].

¹⁰⁷ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdc.osd.mil [2019. 01. 14.].

¹⁰⁸ Bases In The State of Hawaii, [online]. Forrás: militarybases.us [2019. 01. 13.].

gű tenger alatti kommunikációs kábel is keresztülfut rajta.¹⁰⁹ A szigetekre hamarosan B2-es lopakodó bombázók is érkeznek.¹¹⁰

Guam szigetén a légierő és a haditengerészet bázisai található meg.¹¹¹ A The Military Balance adatai alapján az Egyesült Államok többek között támadó tengeralattjárókat, nagyméretű szállítóhajókat, nehézbombázókat, üzemanyag-utántöltő repülőgépeket és többfunkciós tengerészeti helikoptereket állomásoztat a szigeten, amely fel van szerelve THAAD légvédelmi rendszerrel is. A szigeten jelenleg 10 600 katona állomásozik (ebből aktív állomány 6 ezer fő) a 2016-os 7700 főhöz képest.¹¹² A bázisokat 2020 környékére 8,7 milliárd dolláros forrásból újítják fel: az infrastruktúra fejlesztésére és új létesítmények építésére is sor kerül.¹¹³

A Japánban állomásozó amerikai erők körülbelül 60 ezer főt tesznek ki,¹¹⁴ de létszámuk változik az Okinava kapcsán fent említett fejlemények miatt.¹¹⁵ Az országba telepített erők létszáma 2016 óta mintegy 23%-kal, 15 ezer fővel nőtt.¹¹⁶ Itt található a haditengerészet 7. flottája és a légierő 5. Légi Hadserege, csakúgy, mint a szárazföldi erők és a tengerészgyalogság alakulatai is. Az idetelepített haditechnikai eszközök skálája igen széles, megtalálhatók légvédelmi rendszerek, vadász- és megfigyelő repülőgépek, többfunkciós tengerészeti helikopterek, légi utántöltő repülőgépek, stratégiai szállítógépek és tüzérségi eszközök is.

Dél-Koreában jelenleg körülbelül 29 ezer fő állomásozik, 2000 fővel több, mint 2016-ban, amelynek legnagyobb részét a 19 ezer fős szárazföldi erő teszi ki.¹¹⁷ A telepített haditechnika eszközök között megtalálhatunk nehéz- és közepes harcokocikat, harci és szállító helikoptereket, vadászrepülőket és felderítő, megfigyelő repülőgépeket is. Az Egyesült Államok legnagyobb, 45 ezer főt befogadni képes és mintegy 10,8 milliárd dollárba kerülő tengerentúli bázisának építése tovább folytatódik és várhatóan 2022-re fejeződik be.¹¹⁸ A bázisépítés költségének 92%-át a koreai fél állja.

Összegzés

A Donald Trump elnökségének első évében kiadott Nemzeti Biztonsági Stratégia két alappillérré helyezte a hangsúlyt az Egyesült Államoknak az indiai–csendes-óceáni térségben kialakított stratégiája kapcsán: a szövetségesekkel és partnerekkel való együttműködés fokozására, valamint az Egyesült Államok jelenlétének erősítésére a politikai, a gazdasági és a katonai-biztonsági területen.

¹⁰⁹ Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 10.].

¹¹⁰ Ryan PICKRELL: US sends stealth B-2s to the Pacific, warning regional rivals that America's bombers are 'on watch' 24/7, [online], 2019. 01. 12. Forrás: businessinsider.com [2019. 01. 15.].

¹¹¹ The Military Balance 2018, *i. m.*, 59.

¹¹² DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdd.osd.mil [2019. 01. 11.].

¹¹³ Matthew M. BURKE: Work on Guam's \$8.7 billion portion of Pacific realignment gaining momentum, officials say, [online], 2018. 08. 12. Forrás: stripes.com [2019. 01. 14.].

¹¹⁴ Uo.

¹¹⁵ The Military Balance 2018, *i. m.*,

¹¹⁶ DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmdd.osd.mil [2019. 01. 12.].

¹¹⁷ Uo.

¹¹⁸ Joseph HINCKS: Inside Camp Humphreys, South Korea: America's Largest Overseas Military Base, [online], 2018. 07. 12. Forrás: time.com [2019. 01. 10.].

E két alappillér katonai dimenziójának vizsgálata után megállapíthatjuk, hogy a Trump-adminisztráció eddigi lépései nagyrészt összhangban vannak a stratégiai dokumentumban meghatározott célkitűzésekkel – az e lépések által demonstrált elkötelezettséget azonban éppen az elnök egyes nyilatkozatai és döntései ássák alá.

A katonai jelenlét kapcsán egyértelmű erősödést figyelhetünk meg az Obama-adminisztráció utolsó időszakához képest. A térségbe telepített amerikai katonák létszáma jelentősen emelkedett, 105 ezerről 132 ezerre, amely közel 20%-os növekedést jelent. Ez különösen a haditengerészet kapcsán volt kiemelkedő, amelynek létszáma 22 ezerről 38 ezerre változott (+43%). A saját tulajdonú vagy ideiglenes jelleggel elérhető bázisok számának növelése és azok fejlesztése továbbra is zajlik.

A partnerkapcsolatok már vegyesebb képet mutatnak. A vizsgált öt országba irányuló amerikai fegyverexport és védelmi ipari együttműködések terén nem fedezhetünk fel csökkenésre utaló tendenciát, sőt, ezek inkább az erősödés irányába mutatnak, különösen India mint új stratégiai partner esetében. Az ezekkel az országokkal folytatott katonai gyakorlatok változatlanul folytatódtak, amelyek kapcsán mind a résztvevők létszáma, mind az elvégzett feladatok komplexitás növekedett. Azonban míg szakpolitikai szinten erős és gördülékeny együttműködést figyelhetünk meg, Donald Trumpnak különösen a közös katonai költségek és az észak-koreai helyzet kapcsán tett egyes nyilatkozatai főleg Japánban és Dél-Koreában keltettek bizonytalanságot az Egyesült Államok politikai elkötelezettsége vonatkozásában.

Az elmúlt két év alapján elhamarkodott lenne messzemenő következtetéseket levonni az Egyesült Államok térségbeli jelenlétével kapcsolatban, ugyanakkor az megállapítható, hogy bár a védelmi-katonai dimenzió kapcsán adataink bizonyították azokat a félelmeket, amelyek Washington regionális elkötelezettségének drasztikus csökkenésére vonatkoznak, a megjelent bizonytalanság hosszú távon alááshatja a Kína ellensúlyozására és korlátozására épülő térségbeli stratégiát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ALAMA, Rudolph Ian: Trump cabinet members offer F-16 jets, choppers to PH, Duterte declines, [online], 2018. 08. 28. Forrás: pia.gov.ph [2019. 01. 15.]
- ALBERT, Eleanor: The U.S.-Philippines Defense Alliance, [online], 2016. 10. 21. Forrás: cfr.org [2019. 01. 03.]
- ALI, Idrees: Cost of one of those 'expensive' U.S.-South Korea military exercises? \$14 million, [online], 2018. 07. 07. Forrás: reuters.com [2019. 01. 08.]
- Asia-Pacific Maritime Security Strategy, [online], 2015. 08. 14. Forrás: dod.defense.gov [2019. 01. 19.]
- Assessing the Global Operating Environment: Asia, [online], 2018. 10. 04. Forrás: heritage.org [2019. 01. 10.]
- AUSMIN 2017 Fact Sheet on the U.S. – Australia Relationship, [online], 2017. 06. 05. Forrás: au.usembassy.gov [2019. 01. 10.]
- Australia-US defence relationship, [online]. Forrás: usa.embassy.gov.au [2019. 01. 10.]
- AVENDANO, Christine O.: Duterte threatens to stop EDCA, [online], 2016. 10. 02. Forrás: globalnation.inquirer.net [2019. 01. 10.]
- Bases In The State of Hawaii, [online]. Forrás: militarybases.us [2019. 01. 13.]
- BLANCHARD, Ben: Duterte aligns Philippines with China, says U.S. has lost, [online], 2016. 10. 20. Forrás: reuters.com [2019. 01. 10.]

- BROWN, Gary – RAYNER, Laura: ANZUS After Fifty Years, [online], 2001. 08. 28. Forrás: aph.gov.au [2019. 01. 10.]
- BROWNE, Ryan: Mattis says US-South Korea military exercise will be scaled back, [online], 2018. 11. 21. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 10.]
- BURKE, Matthew M.: Work on Guam's \$8.7 billion portion of Pacific realignment gaining momentum, officials say, [online], 2018. 08. 12. Forrás: stripes.com [2019. 01. 14.]
- CHANLETT-AVERY, Emma et al.: Japan-U.S. Relations: Issues for Congress, *Congressional Research Service Report*, 2018.
- CLINTON, Hillary: America's Pacific Century, [online], 2011. 10. 11. Forrás: foreignpolicy.com [2019. 01. 18.]
- COHEN, Zachary: US approves \$2.6B sale of missiles and surveillance planes to South Korea, [online], 2018. 09. 13. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 02.]
- Combined Forces Command, [online]. Forrás: usfk.mil [2019. 01. 07.]
- COPP, Tara: INDOPACOM, it is: US Pacific Command gets renamed, [online], 2018. 05. 30. Forrás: military-times.com [2019. 01. 10.]
- CSEKI VARGA Tamás: A Trump-stratégia nyomában – 2017-es amerikai Nemzeti Biztonsági Stratégia értékelése, [online], *Nemzet és Biztonság*, 11. évf., 2018/2, 103–124.
- CTF-72 Participates in Keen Sword 2019, [online], 2018. 11. 06. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 10.]
- DAVENPORT, Kelsey: Chronology of U.S.-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy, [online], 2019. 01. Forrás: armscontrol.org [2019. 01. 08.]
- DAVIS, Julie Hirschfeld – BAKER, Peter: In Welcoming Shinzo Abe, Trump Affirms U.S. Commitment to Defending Japan, [online], 2017. 02. 10. Forrás: nytimes.com [2019. 01. 19.]
- Defence White Paper, [online], 2016. Forrás: defence.gov.au [2019. 01. 15.]
- DoD Personnel, Workforce Reports & Publications, [online]. Forrás: dmcd.osd.mil [2019. 01. 15.]
- Duterte: 2016 Philippines-US Balikatan to be the last, [online], 2016. 09. 30. Forrás: philstar.com [2019. 01. 10.]
- Exercise Talisman Sabre 2017, [online]. Forrás: defence.gov.au [2019. 01. 10.]
- GARAMONE, Jim: U.S., India Sign 10-Year Defense Framework Agreement, [online], 2015. 06. 04. Forrás: dod.defense.gov [2019. 01. 10.]
- GOMEZ, Jim: Philippine president says buying US F-16 jets 'utterly useless', [online], 2018. 08. 24. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 15.]
- HAMEDY, Saba – TSENG, Joyce: All the times President Trump has insulted North Korea, [online], 2018. 03. 09. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 10.]
- HANCOCKS, Paula: Did these US-South Korean military drills cause Kim's change of heart?, [online], 2018. 05. 26. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 07.]
- HINCKS, Joseph: Inside Camp Humphreys, South Korea: America's Largest Overseas Military Base, [online], 2018. 07. 12. Forrás: time.com [2019. 01. 10.]
- HUTCHENS, Michael E. et al.: Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons: A New Joint Operational Concept, *Joint Force Quarterly*, 84. évf., 2017/1, 1–6.
- Indian, Japanese and U.S. maritime forces to participate in exercise Malabar 2018, [online], 2018. 05. 31. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 10.]
- Japan-U.S. Security Treaty, [online]. Forrás: mofa.go.jp [2019. 01. 11.]
- JEONG, Jeff: South Korea could soon take control of its own wartime operations from the US, [online], 2018. 11. 01. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 10.]
- JEONG, Jeff: South Korean helo maker moves to 'sweeten the deal' after Philippines hints at Black Hawk purchase, [online], 2018. 12. 14. Forrás: defensenews.com [2019. 01. 14.]
- JOHNSON, Jesse: Trump rips U.S. defense of Japan as one-sided, too expensive, [online], 2016. 08. 06. Forrás: japantimes.co.jp [2019. 01. 20.]
- Joint Statement AUSMIN 2015, [online], 2015. 10. 13. Forrás: dfat.gov.au [2019. 01. 11.]
- Joint Statement between the United States and the Republic of Korea, [online], 2017. 06. 30. Forrás: white-house.gov [2019. 01. 08.]
- Joint Statement on the Inaugural U.S.-India 2+2 Ministerial Dialogue, [online], 2018. 09. 06. Forrás: state.gov [2019. 01. 10.]

- KISS Roland: Air-Sea Battle – A globális közös terekhez való hozzáférés hadműveleti koncepciója, *Nemzet és Biztonság*, 8. évf., 2015/4, 56–69.
- KRONSTADT, K. Alan – AKHTAR, Shayerah Ilias: India-U.S. Relations: Issues for Congress, *Congressional Research Service Report*, 2017.
- LAI, David et al. eds.: *Avoiding the Trap U.S. Strategy and Policy for Competing in the Asia-Pacific Beyond the Rebalance*, 2018.
- LEE-BRAGO, Pia: 'Philippines largest recipient of US military aid', [online], 2018. 09. 10. Forrás: philstar.com [2019. 01. 10.]
- Leon Panetta: US to deploy 60% of navy fleet to Pacific, [online], 2012. 06. 02. Forrás: bbc.com [2019. 01. 10.]
- MANGOSING, Frances: Philippines mulls review of defense treaty with US, [online], 2018. 12. 20. Forrás: globalnation.inquirer.net [2019. 01. 14.]
- MCCORMICK, Andrew – JEONG-HO, Lee: Fears arise that suspension of U.S.-South Korea military exercises may have dangerous repercussions, [online], 2018. 08. 23. Forrás: politico.eu [2019. 01. 07.]
- MEHTA, Aaron: State official predicts US weapon sales increase in 2019, [online], 2018. 09. 10. Forrás: defense-news.com [2019. 01. 15.]
- Modi, Trump agree to further strengthen India-US ties, [online], 2019. 01. 08. Forrás: economictimes.indiatimes.com [2019. 01. 12.]
- Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of Korea, [online]. Forrás: avalon.law.yale.edu [2019. 01. 08.]
- National Defense Strategy 2018, [online], 2018. Forrás: defense.gov [2019. 01. 17.]
- National Security Strategy 2015, [online], 2015. 02. 01. Forrás: obamawhitehouse.archives.gov [2019. 01. 13.]
- National Security Strategy 2017, [online], 2017. 12. 18. Forrás: whitehouse.gov [2019. 01. 12.]
- NEWMAN, Abraham – NEXON, Daniel: Trump says American allies should spend more on defense. Here's why he's wrong, [online], 2017. 02. 16. Forrás: vox.com [2019. 01. 06.]
- ORJOUX, Alanne – GEORGE, Steve: Kim Jong Un offers rare olive branch to South Korea, [online], 2018. 01. 02. Forrás: edition.cnn.com [2019. 01. 08.]
- Overseas Contingency Operations Operation Inherent Resolve Operation Pacific Eagle–Philippines, [online], 2018. 06. 30. Forrás: stateoig.gov [2019. 01. 10.]
- Overview of the Air-Sea Battle Concept, [online], 2013. 06. 03. Forrás: navylive.dodlive.mil [2019. 01. 20.]
- Pacific Air Forces, [online], 2015. 03. 11. Forrás: pacaf.af.mil [2019. 01. 10.]
- PICKRELL, Ryan: US sends stealth B-2s to the Pacific, warning regional rivals that America's bombers are 'on watch' 24/7, [online], 2019. 01. 12. Forrás: businessinsider.com [2019. 01. 15.]
- Pyongyang Joint Declaration of September 2018, [online], 2018. 09. 19. Forrás: korea.net [2019. 01. 10.]
- Quadrennial Defense Review 2014, [online], 2014. Forrás: archive.defense.gov [2019. 01. 12.]
- RESTUCCIA, Andrew: Trump on North Korea: 'The era of strategic patience is over', [online], 2017. 11. 06. Forrás: politico.eu [2019. 01. 10.]
- SHIN, Hyonhee: U.S., South Korea can't agree on sharing the bill after Trump's criticism, [online], 2018. 12. 14. Forrás: reuters.com [2019. 01. 06.]
- SINGH, Vikram J.: How to Keep the US-India Defense Relationship Moving Ahead, [online], 2018. 08. 07. Forrás: defenseone.com [2019. 01. 12.]
- SIPRI Arms Transfers Database, [online], 2018. 03. 12. Forrás: sipri.org [2019. 01. 10.]
- The Constitution of Japan, [online]. Forrás: japan.kantei.go.jp [2019. 01. 11.]
- The Force Posture Agreement between the Government of Australia and the Government of the United States of America, [online], 2014. 08. 12. Forrás: austlii.edu.au [2019. 01. 10.]
- The Guidelines for Japan-U.S. Defense Cooperation, [online], 2015. 04. 27. Forrás: mod.go.jp [2019. 01. 11.]
- The Military Balance 2018, *International Institute for Strategic Studies*.
- The United States Seventh Fleet Fact Sheet, [online]. Forrás: c7f.navy.mil [2019. 01. 12.]
- Trump to exempt Australia from steel and aluminium tariffs, [online], 2018. 05. 01. Forrás: sbs.com.au [2019. 01. 15.]
- U.S. Elevates India's Defense Trade Status, [online], 2018. 09. 01. Forrás: armscontrol.org [2019. 01. 15.]
- U.S. Foreign Aid by Country, [online], 2018. Forrás: explorer.usaid.gov [2019. 01. 10.]

- U.S. Marine Corps Forces, Pacific, [online]. Forrás: marforpac.marines.mil [2019. 01. 10.]
- U.S. Security Cooperation With Korea, [online], 2018. 05. 21. Forrás: state.gov [2019. 01. 10.]
- U.S.-South Korea Relations, *Congressional Research Service Report*, 2017
- US relationships with Japan and India 'stronger than ever', says Trump, [online], 2018. 11. 30. Forrás: cnbc.com [2019. 01. 11.]
- US, Philippines increase number of joint military activities, [online], 2018. 09. 30. Forrás: militarytimes.com [2019. 01. 14.]
- USAF B-52 Bombers to take part in training activities with ADF, [online], 2018. 03. 28. Forrás: news.defence.gov.au [2019. 01. 15.]
- USINDOPACOM: Area of Responsibility, [online]. Forrás: pacom.mil [2019. 01. 19.]
- USINDOPACOM: Organization Chart, [online]. Forrás: pacom.mil [2019. 01. 10.]
- VAUGHN, Bruce: Australia: Background and U.S. Relations, *Congressional Research Service Report*, 2017
- VIRAY, Patricia Lourdes: Balikatan 2018 to focus on counterterrorism, mutual defense, [online], 2018. 05. 07. Forrás: philstar.com [2019. 01. 14.]
- WERNER, Ben: U.S., India, Japan Navies Start Malabar Exercise Tomorrow in Guam, [online], 2018. 06. 06. Forrás: news.usni.org [2019. 01. 18.]